

نگاه و تحلیل اقتصادی در پیوند به اهمیت "پارک ملی صیاد" (کاپیسا- افغانستان)!

دیباجه

صیاد ساحه‌ییست در بستر دریایی، به همین نام در مرز ولایت کاپیسا و پروان. این ساحه از سالیان متمادی به مرکز تفریحی و شکاری معروف بوده و گذرگاه خاص و عام را تشکیل می‌داد. این ساحه از ره‌گذری زیبایی طبیعی و مرغوبیت آب و هوا از ساحات کمیاب کشور است. صیاد در کنار شاهراه اتصالی ولایت پروان کاپیسا قرار گرفته و به واسطه این سرک به مرکز هر دو ولایت مستقیم ارتباط دارد.

از امکانات معروف دیگر این ساحه علاوه بر زیبایی طبیعی، امکانات شکاری آن بنا بر گذر مسیر مهاجرت پرندگان، ماهی‌گیری و اسب سواری می‌توان نام برد.

صیاد در ساحه چقری میان دو تپه نچندان بلندی قرار گرفته که براساس مطالعات جیولوژیکی بیان‌گر آنست که در ادوار گذشته تاریخی این ساحه کاملن پوشیده از آب بوده است، هم‌اکنون نیز اهالی ساکن آن از خطرات سیل آب‌های شدید این دریا همواره در هراس اند. آخرین سیلاب ثبت شده در این ساحه تقریبین همه‌ای صیاد را زیر آب کرده بود، زیرا میلان این ساحه به‌گونه‌ایست که با زیادت آب، بیش‌تر به صیاد و کاپیسا سرازیر می‌شود تا به طرف پروان. چون این ساحه پیش‌تر بستر دریا و پوشیده از آب بود. صیاد از جمله نقاط کلیدی ولسوالی محمود راقی و در کل ولایت کاپیسا است.

کاپیسا یکی از ۳۴ ولایت افغانستان است که در مقیاس بزرگ‌تر آن جز ولایات شش‌گانه‌ای زون پایتخت و از جمله ولایات تاریخی و زیبای ولایات افغانستان می‌باشد. این ولایت در ۸۰ کیلومتری شمال شرق کابل موقعیت دارد. از شمال با پنجشیر، از شرق با لغمان از جنوب با کابل و از غرب با پروان هم سرحد است. جمعیت آن براساس آمار رسمی ۱۳۹۶ بالغ به ۴۵۵.۵۷۴ نفر از جمله ۲۳۰.۹۱۸ مرد و ۲۲۴.۶۵۶ زن می‌باشد. ولایت کاپیسا شامل ولسوالی‌های حصه اول کوهستان؛ حصه دوم کوهستان؛ محمود راقی، کوهبند، نجراب؛ اله سالی و تگاب می‌باشد.

کاپیسا از نظر جغرافیایی جلگه (هموار و پهن‌آور) حاصل‌خیز، فراخ و یک سلسله دره‌های کوچک زیبا- با میوه - پر جمعیتی دارد که در قشنگی یکی از دیگری قشنگ‌تر است. دریای خروشان پنجشیر که از نشیبی‌های جنوب هندوکش به ویژه از نواحی شرق کوتل انجمن سرچشمه گرفته و در مسیر طولانی از سطح این ولایت می‌گذرد همراه با دریای غوربند و شتل به سرسبزی و شادابی ولایت کاپیسا افزوده و آنرا در شمار ولایاتی قرار می‌دهد که از آب غنی و دارای شانس بالایی سیر آبی و سرسبزی می‌باشد. موقعیت و فعالیت یکی از بزرگ‌ترین فابریکات نساجی کشور (فابریکه نساجی گل‌بهار) در گذشته فرصت خوبی در تأمین اشتغال، درآمدزایی برای باشندگان این ولایت و درآمد برای بودجه دولت بود که امتیاز صنعتی بودن به ولایت را نیز می‌داد. یادریغ از چند دهه به این سونه تنها فعالیت آن متوقف شده که ماشین‌الات و تجهیزات آن یا فرسوده شده و یا به تاراج رفته است. درحالی که با دارا بودن تأسیسات و تسهیلات بلقوه، امکان بازسازی و نوسازی این نهاد ملی وجود داشت و دارد.

موجودیت مکان‌های دارای جاذبه‌ای گردش‌گری چون صیاد، ریگروان، دانش‌گاه البیرونی، آب و هوای گوارا، مردم میهمان‌پذیر و میهمان‌نواز و... از دیگر امتیازات و برتری‌های این ولایت است. اکنون براساس آمار رسمی، اقتصاد این ولایت بر زراعت استوار است. خشک سالی‌های پی در پی، کمبود آب زراعتی، سنتی بودن سیستم آبیاری و زراعت، کمبود تخم‌های اصلاح شده بذری و غیره عواملی می‌باشند که چالش‌های عمده‌ای را فرا راه بهبود شرایط معیشتی و رفاهی مردم گردانیده است. علاوه بر آن فعالیت‌های اقتصادی این ولایت به صورت کوچک و انفرادی بوده و تجارتی کلان و گسترده در سطح ولایت نظررس نمی‌باشد؛ چون‌که به دلایلی از جمله جنگ، کم‌توجهی و فساد، هیچ زیر ساختی قابل توجه به این منظور شکل نگرفته و برخی فعالیت‌های بزرگ تجاری و صنعتی آن نیز به مانند فابریکه نساجی گل‌بهار که در سطح کشور مطرح بود، فعالیت خود را چنان‌که اشاره شد، چند دهه پیش از دست داده است.

بنابراین به دلیل نبود فرصت‌های در داخل ولایت شماری بسیاری از نیروی کار این ولایت به هدف تأمین حداقل نیازمندی خانواده‌های خود به ولایت‌های دیگر و یا کشور های بیرونی مهاجرت کرده و می‌کنند. هم‌زمان براساس مشاهدات میدانی و مصاحبه‌های صورت گرفته، کسانی از مردمان بومی این ولایت نیز که در سطح ولایت مقیم می‌باشند به دلیل آن‌چه در رابطه با وضعیت ناگوار اقتصادی این ولایت اشاره شد، همانند آن‌هایی که مهاجرت کرده اند با مشکلات بزرگ در زندگی روزانه خود روبه رو هستند.

با توجه به شاخص‌های اصلی تثبیت مفهوم توسعه اقتصادی، وضعیت کنونی ولایت کاپیسا گویای این مهم است که این ولایت در همه زمینه‌ها و به ویژه در زمینه‌های اجتماعی، زیست محیطی، تفریحی و صنایع روستایی و مواد غذایی درگیر توسعه نیافتگی آشکاری می‌باشد. این در حالی‌ست که این ولایت از پیشینه تاریخی درخشان، امتیازات و برتری‌های طبیعی و جغرافیایی در سطح کشور برخوردار بوده و به همین سبب در منابع مختلف به نام باغ خدا و سرزمین سرسبز و شاداب یاد شده است.

شرکت ساختمانی و سرک سازی صیاد به حیث یک نهاد شکل گرفته در این ولایت، زندگی در میان مردمان ساکن، سال‌ها به گونه‌ای دقیق و از نزدیک آشنا به عمق آن‌چه در پیوند با توسعه نیافتگی اقتصادی، اجتماعی، محیط زیستی و... ولایت اشاره شد؛ همین‌گونه با آگاهی از انواع مشکلات و کمبودهای موجود در زندگی مردمان این ولایت چون بیکاری، مهاجرت، فقر و بیسوادی، تعصب‌های کشنده...، از یک سوی و از سوی دیگر به دلیل امتیاز بومی بودن، برتری‌ها و نقاط قوت محیطی، اجتماعی و اقتصادی این سرزمین باستانی را در عالی‌ترین شکل ممکن درک کرده است. به همین دلیل و با تکیه بردانش، تجربه و نیازمندی، این شرکت، طرح پروژه‌های تولیدی، تجاری، تفریحی و گردش‌گری (توریستی) در منطقه صیاد ولایت کاپیسا را به مثابه زمینه‌ی مهم توسعه اقتصادی در چشم‌انداز خود به مثابه‌ی گامی اثرگذار و اثربخش در راستای توسعه پایدار ولایت کاپیسا و افغانستان پیش‌کش کرده است.

بیان مسأله و اهمیت اقتصادی پروژه ملی صیاد

پارک ملی صیاد یک پروژه‌ای چند منظوره در مساحت ۱۱۰۰ جریب زمین در پنج مرحله (فیز): تفریحی؛ ورزشی؛ زراعتی؛ صنعتی (صنعت خفیفه و مواد خوراکی) و شهرک رهایشی می‌باشد. این پروژه از پل صیاد آغاز تا زیر پشته روستا (قریه) هزاره‌ها (هزارا) و قول پرچو را در بر می‌گیرد.

تمام مطالعات آن انجام و موافقت ۱۲ وزارت زیربسط در حکومت گذشته (جمهوریت) به شمول موافقت مردم محل در واگذاری زمین گرفته شده بود که با سرنگونی نظام گذشته، کار آن به‌حالت خود ماند.

بنابراگفته‌ای رئیس شرکت ساختمانی و سرک‌سازی صیاد- افغانستان آقای نعمت‌الله، طراح و پی‌گیری‌کننده کار این پروژه، هزینه‌ای مجموعی این پروژه نزدیک به ۶۷ میلیون دالر امریکایی تخمین زده می‌شود که در زمان جمهوریت بخش خصوصی حاضر به سرمایه‌گذاری به ارزش ۴۰ میلیون دالر امریکایی در آن شده بود، اما اکنون آن فرصت در دست نیست.

باین وجود، اکنون براساس تلاش رئیس شرکت طراح پروژه و در هماهنگی با شهرداری (شاروالی)، ریاست اقتصاد و مقام ولایت کاپیسا، این پروژه در دستورکار ولایت قرار گرفته و قرار است که به شورای اقتصادی امارت اسلامی برای تأیید و تدارک منابع تمویل (دونرها) پیش‌نهاد گردد. چنان‌که این موضوع شامل بند هفتم اجدای جلسه‌ی مؤرخ ۱ محرم‌الحرام ۱۴۴۵ مطابق ۲۸ سرطان ۱۴۰۲ کمیته انکشافی ولایتی (PDC) گردیده است.

همان‌گونه که طرح و اجرای این پروژه در بخش‌های گونه‌گون پیش‌بینی و برنامه‌ریزی شده است؛ اهمیت آن نیز چند منظوره و چندجانبه می‌باشد. هر بخش از بخش‌ها (تفریحی؛ ورزشی؛ زراعتی؛ صنعتی (صنعت خفیفه) و شهرک رهایشی) در جای‌گاه خود قابلیت و ظرفیت اشتغال‌زایی و درآمدزایی را دارد. چنان‌که در گام نخست زمینه‌ی اشتغال را برای شاغلین کار در این پروژه پیش از همه برای مردمان روستاهای در محل، مردمان ولایت کاپیسا و دیگر

شهروندان کشور فراهم می‌کند؛ هم‌زمان زمینه‌ساز درآمد برای سرمایه‌گذار، شاغلین کار، شهرداری و ولایت کاپیسا شده و در کل چشمه‌ی نو را به منابع درآمد ملی کشور می‌افزاید.

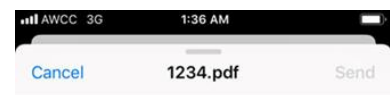
● به‌گونه نمونه، اهداف و پیش‌بینی‌های که در بخش تفریحی شده هر یک نقش و اهمیت بالای بر سلامت روان مردم دارد. سلامت روانی شهروندان کشور به ویژه مردم محل و ولایت اثر مثبت در نشاط آوری، امید و دل‌گرمی به زندگی و کار در کشور دارد و از فرار سرمایه‌های مادی و بشری به بیرون جلوگیری می‌کند که در نوبت خود سبب رشد و توسعه‌ای اقتصادی، امنیت و ثبات در منطقه و کشور می‌گردد؛

● اهداف و پیش‌بینی‌های مطرح شده در بخش ورزش، نقش اثربخش در ایجاد سرگرمی‌های سالم، رشد ورزش‌های محلی و ملی، اشتغال و درآمدزایی و در کل سلامت جسمی و روانی مردم دارد؛

● اهداف و پیش‌بینی‌های که در بخش زراعتی مطرح است، نه تنها فراهم‌کننده‌ای سرمایه‌گذاری، اشتغال و درآمدزایی است که می‌تواند نقش مهمی را در تبدیل زمین‌های کم‌حاصل به سیرحاصل، تبدیل زمین‌های دلدلزار را به زمین‌های حاصل خیز و به فارم‌های زراعتی، ماهی‌پروری و پرندگی‌های تخمی و گوشتی و در نهایت افزایش تولیدات داخلی و سرسبزی و شادابی منطقه، ولایت و کشور گردد. همین‌گونه به رشد صنایع خفیفه کمک می‌کند؛ چون رشد صنعت وابسته از رشد صنایع زراعتی است و ارزش‌افزایی مواد خام را بیشتر می‌کند، اقلام عمده مواد خام بیش‌ترین زراعتی است که سبب جای‌گزین واردات می‌شود. درک باهمی زراعت و صنعت بخوبی در این طرح وجود دارد و به نقش اثربخش در پرکردن خلاء میان تولید و بازار توجه شده است؛ چون‌که نیازمندی بالا به فرآورده‌های زراعتی در بازار داخلی وجود دارد، با رشد صنایع خفیفه کاهش در هزینه‌های وارداتی به محصولات زراعتی و رونق بازار تولیدات داخلی رونما می‌گردد؛

● اهداف و پیش‌بینی‌های که در بخش صنعتی (صنعت خفیفه و مواد غذایی) در طرح موجود است، بی‌گمان در رشد صنایع مواد غذایی و فرآورده‌های زراعتی محل که یک ارتباط زنجیره‌ای منطقی و اقتصادی دارد، نقش اساسی را در ارضای نیازمندی شهروندان و صنعتی شدن محل، ولایت و کشور بازی خواهد کرد؛

-اهداف و پیش‌بینی‌های انجام شده در بخش شهرک رهائشی طرح، زمینه ساز جذب گردش‌گری (توریسم)، مهمانان داخلی و خارجی، ایجاد زیربنای رهائشی و ترویج فرهنگ شهری و در نهایت فراهم‌کننده‌ای اشتغال و درآمد می‌باشد .

Sent from my iPhone

نتیجه

- ۱ - همان‌گونه که از نام پروژه هویداست، پروژه دارای اهمیت اقتصادی در سطح منطقه‌یی و ملی می‌باشد؛
 - ۲ - با اجرای آن دیگرگونی کمی و کیفی در سمای منطقه، زندگی مردم و اقتصاد بوجود می‌آید؛
 - ۳ - مساحت ۱۱۰۰ جریب زمین (۲۲۰ هکتار) هرچند از نظر مقیاس در سطح ملی کوچک است، اما به دلیل ماهیت چند منظوره، موقعیت و استفاده‌ی هدفمند از آن می‌تواند از اثربخشی بالای در زندگی اجتماعی، اقتصادی و محیط زیستی برخوردار باشد؛
 - ۴ - فراهم شدن تسهیلات، مزایا و پی‌آمدهای را که در اجرای طرح " پارک ملی صیاد" در بخش‌های تفریحی؛ ورزشی؛ زراعتی؛ صنعتی (صنعت خفیفه) و شهرک رهایشی پیش‌بینی شده است، بی‌گمان از اهمیت اقتصادی، بهداشتی و تندرستی، افزایش فراورده‌های زراعتی، دامداری، پرندپروری و ماهی‌پروری و در کل افزایش تولیدات داخلی، رونق بازار محل (داخلی)؛ رشد صنایع مواد خوراکی، توسعه رهایشی به شیوه‌ای شهری، جلب گردش‌گران داخلی و خارجی، توسعه صنعت گردش‌گری (توریسم) و شکل‌گیری چشمه‌ی تازه‌ای درآمد برای بودجه ملی کشور برخوردار است؛
 - ۵ - اجرای این طرح نه تنها الگوی خوبی از هم‌آمیزی جریان تولید و خدمات در منطقه است که محرک، انگیزه و تشویق رقابت در دیگر نقاط ولایت که از مزایا، جاذبه و توانایی‌های مشابه و متفاوت برخورداراند نیز می‌شود؛
 - ۶ - تطبیق این طرح اثر مستقیم بالای اقتصادی و لسوالی‌های ولایت دارد، نقش ولایت را از رهگذری اقتصادی، ترانزیتی و راهبردی افزایش می‌دهد.
 - ۷ - اجرای این پروژه در کنار اثربخشی مستقیم بر محیط زیست از شکار بی‌رویه‌یی پرونده‌گان نیز پیش‌گیری می‌کند که در نوبت خود از اهمیت چند منظوره در زندگی امروز برخوردار است.
- در کل، محتوای " طرح مجموعه‌ی توریستی- صنعتی صیاد" ترتیب شده از جانب شرکت ساختمانی و سرک سازی صیاد افغانستان، نشان می‌دهد که تا اندازه‌ای ممکن بر پایه‌ی شناخت از وضعیت اقتصادی، اجتماعی و نیازمندی‌های توسعه‌ی محل، ولایت، کشور و شاخص‌های مورد نیاز توسعه اقتصادی افغانستان و توسعه‌ی پایدار سازمان ملل متحد، پیش‌بینی اثربخشی پی‌آمدهای اجرایی طرح و پیوند زنجیره‌ای ارزش افزایی پروژه مطابق بر نظریه‌های توسعه اقتصادی می‌باشد. با این ویژگی‌ها، طرح از رهگذری نظری در هماهنگی، پیوند و در راستای اهداف توسعه اقتصادی افغانستان و توسعه‌ی پایدار سازمان ملل متحد می‌تواند قرار گیرد.

پیش‌نهاد:

از رهگذری منطق و دانش اقتصادی و شاخص‌های کارایی، اثربخشی و اهمیت راهبردی " پارک ملی صیاد" یک طرح توسعه‌یی به شمار می‌آید. با توجه به اثربخشی و اهمیت راهبردی که در رشد و پیشرفت منطقه، ولایت و کشور دارد، سزاوار پشتیبانی سرمایه‌گذاران بخش خصوصی داخلی و خارجی و سازمان‌های یاری رسان در بخش توسعه از جمله بخش انکشافی سازمان ملل متحد و بخش‌های هماهنگ کننده‌ای برنامه توسعه پایدار سازمان ملل است. از این رو بر شهرداری، ریاست اقتصاد، مقام ولایت، وزارت اقتصاد و شورای اقتصادی حکومت است که از این پروژه‌های دارای اهمیت منطقه‌یی، ولایتی و ملی حمایت کنند و در فراهم‌آوری زمینه‌های تمویل آن تلاش نمایند.

به باور من، سرمایه‌گذاران داخلی نباید از این فرصت و فرصت‌های هم‌سان غافل شوند؛ چون اهداف این پروژه به سود همگان است. سرمایه‌گذاری در طرح‌های سودهمگانی (عام‌المنفعه) هم سودمندی دنیایی و هم سودمندی آخروی در پی‌دارد. هم‌زمان مصونیت سرمایه‌گذاری در آن تضمین و امیدواری را در مردم فراهم می‌کند.

این نکته هم سزاوار گفتن است که براساس اصول اقتصاد اسلامی، رفتار اقتصادی یک فرد مسلمان در این‌جا سرمایه‌گذار مسلمان براساس دو بُعد شکل می‌گیرد. نخست مطلوبیت مادی خود را حد اکثر می‌کند اما این موفقیت برای او پوچ خواهد بود مگر این‌که با تعالی روحی که از خدمت‌رسانی به دیگران و جامعه اسلامی همراه باشد.

یادآوری:

تحلیل من برپایه‌ای اطلاعات محدود در دسترس از جانب شرکت ساختمانی و سرک سازی صیاد است، اگر معلومات کامل در دسترس می‌بود، می‌توانست تحلیل در جزئیات و بیش‌تر موردی‌تر انجام شود.

هرگاه تحقیقات و پیش‌بینی‌ها از نظر فنی، محیط زیستی، پی‌آمد اقتصادی و اهمیت توسعه‌ی طرح بدرستی انجام شود و زمینه‌های تمویل آن فراهم گردد، بی‌گمان اجرای آن نقش ارزنده و اثربخشی را در تغییر سیمای منطقه و زندگی مردم ببار خواهد آورد.

دستگیر "رضایی"

دکتر اقتصاد؛ پژوهش‌گر مسایل اقتصادی و کارشناس برنامه‌ریزی و توسعه.

۱۵ اگست ۲۰۲۳ / ۲۴ اسد ۱۴۰۲.

منابع

۱. طرح مجموعه‌ی توریستی- صنعتی صیاد (شرکت ساختمانی و سرک سازی صیاد افغانستان).
۲. جدول برآورد نفوس مسکون ولایت به تفریق واحد اداری، شهری، دهاتی و جنس سال ۱۳۹۶.
۳. طرح "چارچوب نظری توسعه اقتصادی افغانستان" (طرح و اندیشه‌ی اقتصادی دکتر دستگیر رضایی)، هالند، می ۲۰۲۳.
۴. رضایی دستگیر "بسوی یک نظام بهینه اقتصادی برای افغانستان" هالند، پانیز ۱۴۰۱.
۵. - James R. Kahn "The Economic Approach to environmental natural resources", 2005.